

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4CdoR/10/2023
Identifikačné číslo spisu: 7220201553
Dátum vydania rozhodnutia: 24.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:7220201553.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletého L. A., narodeného XX. F. XXXX, A., X. XX/B, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, dieťa matky E. L., narodenej XX. Q. XXXX, A., X. XX/B, zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Kožiakom, Košice, Murgašova 3, a otca V. A., narodeného XX. F. XXXX, A., K. Q. XXA, zastúpeného advokátkou JUDr. Danicou Holováčovou, Košice, Čajakova 5, o úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu, vedenej na Mestskom súde Košice pod sp. zn. K2-19P/25/2020, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 28. októbra 2022 sp. zn. 7CoP/63/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Účastníkom nepriznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Pôvodne Okresný súd Košice II rozsudkom zo 16. apríla 2021 č. k. 19P/25/2020 - 216 v spojení s opravným uznesením z 8. apríla 2022 č.k. 19P/25/2020 I. zveril maloletého L. do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, s tým že sa bude realizovať v týždňových intervaloch striedania tak, že odovzdávajúci rodič riadne pripraveného L. odovzdá preberajúcemu rodičovi vždy v piatok o 18.00 hod. v mieste svojho bydliska; II. upravil osobitný režim starostlivosti o maloletého L. počas školských prázdnin, kedy maloletý bude v osobnej starostlivosti matky: - počas letných školských prázdnin každý kalendárny rok od 01.07. od 10.00 hod. do 15.07. do 19.00 hod. a od 08.08. od 10.00 hod. do 20.08 do 19.00 hod., - počas jesenných školských prázdnin v nepárnom kalendárnom roku od posledného dňa školského vyučovania pred začiatkom jesenných školských prázdnin od 19.00 hod. do posledného dňa predchádzajúceho začatiu školského vyučovania po skončení jesenných školských prázdnin do 17.00 hod., - počas Vianočných prázdnin v párnom kalendárnom roku od posledného dňa vyučovania pred začiatkom Vianočných prázdnin od 17.00 hod. do 28.12. do 19.00 hod. a v nepárnom kalendárnom roku od 28.12. od 19.00 hod. do posledného dňa prázdnin predchádzajúceho začatiu školského vyučovania do 17.00 hod., -počas jarných prázdnin v párnom kalendárnom roku od posledného dňa školského vyučovania pred začiatkom jarných prázdnin od 19.00 hod. do posledného dňa prázdnin predchádzajúceho začatiu školského vyučovania do 17.00 hod., - počas Veľkonočných prázdnin v

nepárnom kalendárnom roku od posledného dňa školského vyučovania pred začiatkom Veľkonočných prázdnin od 17.00 hod. do posledného dňa prázdnin predchádzajúcemu začatiu školského vyučovania do 17.00 hod., - počas ostatných dní školských prázdnin bude L. v starostlivosti otca; III. rozhodol, že obaja rodičia maloletého sú oprávnení a povinní zastupovať a spravovať jeho majetok; IV. uložil otcovi povinnosť prispievať na výživu maloletého L. mesačným výživným vo výške 200 eur vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky; V. rozhodol, že prídavok na dieťa je oprávnená poberať matka; VI. rozhodol, že daňový bonus je oprávnený uplatniť si otec; VII. rozhodol, že maloletý bude mať trvalý pobyt v mieste bydliska matky; VIII. uložil rodičom povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice po dobu 6 mesiacov; IX. žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Po právnej stránke svoje rozhodnutie odôvodnil § 36 ods. 1, § 24 ods. 1, 2, § 25 ods. 2, § 28 ods. 1 až 3, § 30 ods. 1, § 43 ods. 1 § 62 ods. 1 až 5, § 63 ods. 1 až 3, § 65 ods. 1, § 75, § 76 ods. 1, § 77 ods. 1, čl. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) a čl. 3 ods. 1, 2, čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že striedavá osobná starostlivosť v danom prípade zabezpečí právo maloletého byť vychovávaný oboma rodičmi, a to v rovnakom rozsahu, čím sa zároveň vytvoria podmienky na rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi a ostatnými blízkymi osobami pri zachovaní práva oboch rodičov rovnocenne sa podieľať na výchove syna. Ďalej nezistil žiadne okolnosti, ktoré by odôvodňovali zasiahnuť do výkonu rodičovských práv a povinností niektorého z rodičov (§ 38 zákona o rodine), preto v súlade s § 36 ods. 1 v spojení s § 24 ods. 1 zákona o rodine a z nich vyplývajúcich zásad ponechal právo zastupovať dieťa a spravovať jeho majetok obom rodičom. Vo vzťahu k určeniu výšky výživného súd prvej inštancie aplikoval § 63 zákona o rodine a vychádzal z príjmu otca vo výške 20 násobku životného minima (čo bola aktuálne suma 4 296,60 eur). Považoval preto za spravodlivé určiť aj pri striedavej osobnej starostlivosti rozsah výživného, ktorým bude otec prispievať na výživu maloletého matke. Za primerané výživné považoval výživné vo výške 200 eur, ktorá suma zabezpečí právo dieťaťa podieľať sa na životnej úrovni oboch rodičov aj v čase, keď je v osobnej starostlivosti druhého rodiča. S poukazom na skutočnosť, že sa rodičia nevedia dohodnúť na ničom, súd prvej inštancie postupom podľa § 35 zákona o rodine upravil aj miesto trvalého pobytu maloletého, poberanie prídavkov na deti a uplatňovanie nároku na daňový bonus, ktoré sa odvíjajú od osobnej starostlivosti o dieťa. Miestom trvalého bydliska určil miesto bydliska matky, pretože matka má byť v osobnom vlastníctve, zatiaľ čo otec býva v podnájme, ktoré v priebehu predchádzajúceho obdobia niekoľkokrát menil. Vyhovел tiež návrhu kolízneho opatrovníka a uložil rodičom výchovné opatrenie v zmysle § 37 ods. 2 písm. d) zákona o rodine, ktorého cieľom bude usmerniť rodičov vo vzájomnej komunikácii, ale predovšetkým usmerniť nevhodné ovplyvňovanie a pôsobenie otca na maloletého. Súd prvej inštancie nepovažoval za potrebné nariaďovať znalecké dokazovanie za účelom posúdenia rodičovských kompetencií a to z toho dôvodu, že vykonaným dokazovaním neboli rodičovské kompetencie ani jedného rodiča spochybnené do takej miery, že by to niektorého z rodičov vylučovalo z osobnej starostlivosti. Aj keď na strane otca bolo nepochybne preukázané, že vyvíjal negatívne pôsobenie na syna, práve z uvedeného dôvodu bolo nariadené výchovné opatrenie, ktoré by malo uvedený nedostatok eliminovať. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol s odkazom na ustanovenie § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom z 28. októbra 2022 sp. zn. 7CoP/63/2022 rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením potvrdil. Preskúmal napadnutý rozsudok prvoinštančného súdu (vrátane súvisiacich výrokov nenapadnutých odvolaní) s konaním, ktoré mu predchádzalo, v zmysle zásad vyplývajúcich z § 65 a § 66 CMP bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a contrario v spojení s § 219 ods. 3 CSP a dospel k záveru, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutočný stav, posúdil ho podľa správnych ustanovení zákona o rodine, v súlade s § 191 ods. 1 CSP vyhodnotil dôkazy, pričom prihliadol na všetko, čo vyšlo v konaní najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci konania, preto je odôvodnenie rozsudku presvedčivé a s jeho závermi sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil. Skonštatoval, že v priebehu konania na súde prvej inštancie boli zistené a preukázané všetky skutočnosti podstatné pre

rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, v dôsledku čoho ani odvolací súd nemal pochybnosti o správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd sa stotožnil aj so záverom súdu prvej inštancie ohľadne nevykonania znaleckého dokazovania, vzhľadom na priebeh a hospodárnosť konania, pričom otec ani v odvolaní neuviedol žiadne iné argumenty než tie, na ktoré poukazoval v priebehu konania. Uvedené dokazovanie by aj podľa názoru odvolacieho súdu neprinieslo žiadne nové výsledky vzhľadom na už ustálený skutočný stav vo veci zistený výsluchom účastníkov, správami kolízneho opatrovníka, ktorý opakovane zisťoval pomery v rodine maloletého dieťaťa, a ktoré vyplynuli z celkového správania sa účastníkov konania v priebehu súdneho konania, vrátane ich vyjadrení a podaní k veci samej. Odvolací súd dospel k záveru, že otec maloletého usiluje o znalecký posudok, vyjadrenie znalca, eventuálne odborné stanovisko, ktoré by obsahovalo konkrétnu úpravu práv a povinností rodičov vo vzťahu k maloletému dieťaťu, a to v súlade s jeho názorom, že v záujme dieťaťa je len zverenie do jeho výlučnej starostlivosti, čo by však prekračovalo rámec odborného posúdenia. Uvedený záver odvolací súd prijal aj vo vzťahu k správam psychiatricky F.. J. predloženými otcom, ktorá rovnako pri formulovaní svojich odporúčaní vychádzala len z jednostranných vyjadrení otca a vyšetrenia dieťaťa. Odvolaciemu súdu nebol zrejмый ani účel psychiatrického vyšetrenia dieťaťa, bez vedomia a súhlasu matky a preto súd prvej inštancie správne vyhodnotil predmetné správy ako nehodnoverné a z tohto dôvodu na ne neprihliadal. Ďalej odvolací súd skonštatoval, že okolnosti namietané otcom vo vzťahu k správaniu sa partnera matky k maloletému dieťaťu neboli preukázané, preto ostali v rovine ničím nepodložených tvrdení. V priebehu konania maloletý viackrát prejavil vôľu byť s oboma rodičmi a odlišný názor dieťaťa prezentovaný pred otcom, matkou, kolíznym opatrovníkom, pedopsychiatrom vyplýva zo skutočností, že je v masívnom konflikte lojality, pričom práve z podaní otca možno vnímať podprahovú manipuláciu s dieťaťom. Výsluch maloletého dieťaťa súdom, by takto nepriniesol žiadne nové zistenia, než tie, ktoré už boli uvedené. Odvolací súd sa stotožnil aj s rozhodnutím o určení výživného pre maloletého vo výške 200 eur mesačne na dorovnanie životnej úrovne dieťaťa počas intervalu striedavej osobnej starostlivosti u matky, vzhľadom na rozdielne príjmové a majetkové možnosti a schopnosti oboch rodičov. V ďalšom odvolací súd vyjadril názor, že pokiaľ obaja rodičia zabezpečujú starostlivosť o dieťa (formou striedavej starostlivosti), mali by mať i rovnaké právo participovať na výhodách poskytovaných štátom a preto prídavok na dieťa je oprávnená poberať matka a daňový bonus si uplatní otec. Odvolací súd sa stotožnil aj s napadnutým výrokom o určení trvalého pobytu maloletého dieťaťa, keďže z praktického hľadiska jeho určenie, s prihliadnutím na vlastníctvo bytu matkou, vykazuje charakter trvalosti, s čím sú prípadne spojené aj iné nároky rodičov odvíjajúce sa práve od trvalého pobytu dieťaťa.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal otec maloletého dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP s tým, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Namietal odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré považoval za nepreskúmateľné a tiež, že odvolací súd vyvodil z vykonaného dokazovania nesprávne skutkové a právne závery. Nesúhlasil s názorom súdov nižších inštancií, že striedavá starostlivosť je v najlepšom záujme maloletého. Poukázal na to, že napriek tomu, že tvrdil, že matka požíva vo zvýšenej miere alkohol, že sa rada zabáva v neskorých hodinách v rôznych zariadeniach, že býva v 1-izbovom byte spolu s priateľom a tieto podmienky nie sú vhodné pre maloletého L., konajúci súd nevidel žiadne dôvody na vykonanie znaleckého dokazovania. Otázky bývania matky s jej priateľom znáša nedostatočne aj samotný maloletý L., keď sa vyjadril, že nemá rád, keď je pri mame a je tam aj jej priateľ. Bol toho názoru, že je neprípustné aby dieťa, ktoré samo vyjadri svoju túžbu stretávať sa s matkou samo, malo zdieľať spoločnú domácnosť s priateľom matky, ktorý na neho pôsobí rušivo vo všetkých smeroch jeho psychického vývinu. Tvrdenie maloletého, že ho matkin priateľ štípe by malo byť signálom pre zvýšenú ochranu a pozornosť maloletého a nie benevolentné zľahčovanie tejto situácie. Z tohto dôvodu bol toho názoru, že súd mal tieto signály dať preskúmať znaleckým dokazovaním, kde by znalec z odboru psychológie mohol absolvovať rozhovor s maloletým a na základe vhodných znaleckých metód zistiť o aké kontakty medzi maloletým a priateľom matky ide. Ak konajúci súd uviedol, že vykonaným dokazovaním neboli zistené žiadne prekážky na strane matky, nie je zrejмый o aké vykonané dokazovanie ide. Namietal tiež, že súd prihliadal na názor kolízneho opatrovníka, ktorý po celý čas spochybňuje osobu otca. Ďalej sa tiež venoval okolnostiam a súvislostiam odchodu matky maloletého zo spoločnej

domácnosti, pričom súd ani kolízny opatrovník nemal nič z toho vziať do úvahy pri rozhodovaní ohľadom úpravy styku. Bol toho názoru, že aj z hľadiska bývania a aj z hľadiska vzťahov v tejto domácnosti nie je vhodná striedavá starostlivosť. Podľa názoru otca maloletého, matka nemá skutočný záujem o svojho syna, lebo inak by ona žiadala o úpravu styku vo forme zverenia do jej osobnej starostlivosti. Za nepreskúmateľné považoval i rozhodnutie odvolacieho súdu v časti výšky vyživovacej povinnosti otca. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Matka vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dovolanie v predmetnej veci nie je prípustné ani podľa 420 písm. f) CSP ani podľa žiadnych iných ustanovení CSP. V celom rozsahu sa stotožnila s odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu (i rozsudku súdu prvej inštancie). Navrhla preto, aby dovolací súd dovolanie odmietol a priznal jej náhradu trov dovolacieho konania.

5. Kolízny opatrovník vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že naďalej trvá na všetkých písomných a ústnych prednesoch a stotožnil sa s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu. Poukázal aj na fakt, že napriek potvrdenému rozhodnutiu prvoinštančného súdu, sa otec výchovnému opatreniu nemieni podrobiť.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu (účastník konania), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

7. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP neustanovuje inak, dovolací súd ďalej skúmal možnosť aplikácie ustanovení CSP pre konanie o dovolaní otca.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Otec vyvodzujúc z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal nevykonanie ním navrhovaného dôkazu, nesprávne skutkové a právne závery, odôvodnenie a nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

13. Podľa prvej vety čl. V zákona o rodine, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

14. Posúdiť najlepší záujem dieťaťa v každom jednotlivom prípade je primárne úlohou vnútroštátnych orgánov, ktoré majú výhodu priameho kontaktu s dotknutými osobami. Preto majú určitú mieru voľnej úvahy, avšak Európsky súd pre ľudské práva preskúmava podľa dohovoru rozhodnutia, ktoré tieto orgány prijali pri výkone svojej právomoci. Článok 8 obsahuje aj procesné záväzky a vnútroštátny rozhodovací proces musí byť spravodlivý a umožniť všetkým zúčastneným sa k veci plne vyjadriť. Súdby musia dôkladne preskúmať celú rodinnú situáciu (faktory skutkové, citové, psychologické, materiálne, či zdravotné) a urobiť vyvážené a rozumné posúdenie dotknutých záujmov a pritom mať neustále na pamäti nájdenie najlepšieho riešenia pre maloleté dieťa. V právnej teórii neexistuje definícia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa pre rozmanitosť života, prax ale ukazuje množstvo dôvodov, ktoré treba súdmi vyhodnotiť, aby bolo správne rozhodnuté v konečnom dôsledku o tom, či je v najlepšom záujme dieťaťa aby bolo zverené do striedavej starostlivosti oboch rodičov. V tejto súvislosti je treba poukázať na Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa) vydaný 29. mája 2013 Organizáciou spojených národov, Výborom pre práva dieťaťa, v časti V - Implementácia: posúdenie a určenie najlepšieho záujmu dieťaťa, A bod 48 „Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu je jedinečnou činnosťou, ktorú je treba uskutočniť v každom jednom prípade vo svetle konkrétnych okolností každého dieťaťa alebo skupiny detí, či detí všeobecne“.

15. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku, ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona o rodine. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov.

16. V zákone o rodine sa od 1. januára 2016 (pozri zákon č. 175/2015 Z. z.) rozšírili základné zásady rodinného práva a okrem iného ustanovili kritérium „najlepšieho záujmu dieťaťa“, ktoré je prvoradým hľadiskom rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Napriek tomu, že čl. 5 zákona o rodine príkladmo uvádza kritériá, ktoré sa zohľadňujú pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa, pričom na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti zákona o rodine (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, nový zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol doposiaľ definovaný a neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá.

17. Je preto podľa dovolacieho súdu namieste poukázať na to, že čl. 3 odsek 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepších záujmov a ich prvoradé zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére. Toto právo vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva

dieťaťa (ďalej len „Výbor“) označil článok 3 ods. 1 za jednu zo štyroch základných zásad Dohovoru pre interpretáciu vykonávania všetkých práv dieťaťa a aplikuje ju ako dynamickú koncepciu, ktorá si vyžaduje posúdenie primerané konkrétnemu kontextu.

18. Podľa Všeobecného komentára č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1), prijatého Výborom na jeho šesťdesiatomdruhom zasadnutí (14. január - 1. február 2013) je pojem „najlepší záujem dieťaťa“ nesmierne komplexný a jeho obsah treba stanovovať podľa konkrétnych prípadov. Zákonodarca, sudca, správny, sociálny alebo školský orgán budú schopní práve prostredníctvom výkladu a vykonávania čl. 3 ods. 1 v súlade s ostatnými ustanoveniami Dohovoru vyjasniť pojem a použiť ho v konkrétnej situácii. Najlepší záujem dieťaťa je však zároveň pojmom pružným a adaptabilným. Treba ho prispôbiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa alebo detí, zohľadniť pritom ich osobný kontext, situáciu a potreby. Pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa a určiť ho vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa.

19. Dohovor vo svojom čl. 3 reflektuje skutočnosť, že akokoľvek možno považovať za prirodzené a žiadúce, aby dieťa bolo vychovávané svojimi rodičmi, nemožno odhliadnuť od toho, že i dieťa samotné je bytosťou jedinečnou, obdarenou neodňateľnými, nescudziteľnými, nepremľčateľnými a nezrušiteľnými základnými právami a slobodami, teda bytosťou, ktorej by sa malo dostať pri jej vývine toho najlepšieho, totiž toho, aby vyššie uvedené atribúty nezostali prázdnyimi slovami (nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 695/2000 z 19. apríla 2001 (N 66/22 SbNU 83).

20. Odvolací súd videl najlepší záujem dieťaťa v zachovaní rovnocennej starostlivosti obidvoch rodičov a udržanie a rozvíjanie citových väzieb maloletého s oboma rodičmi. Podľa názoru dovolacieho súdu krajský súd otázku najlepšieho záujmu dieťaťa skúmal v celej jej komplexnosti, a preto dospel k správny záverom. Dovolací súd v tejto súvislosti považuje za potrebné zdôrazniť, že rovnocenná starostlivosť neznamená, že by obaja rodičia mali osobnú starostlivosť dieťaťa vykonávať v rovnakom rozsahu. To by znamenalo sponchybnenie zverenia dieťaťa do inej starostlivosti ako do striedavej. Rovnocenná starostlivosť znamená, že rodičia sú si vo vzťahu k dieťaťu rovní a obaja majú rovnaké právo rozhodovať o jeho výchovných potrebách, rozhodnutie žiadneho z nich nie je uprednostnené a obaja rodičia majú vo vzťahu k dieťaťu rovnaké postavenie.

21. Dovolací súd upriamuje na skutočnosť, že podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

22. V zmysle citovaných ustanovení sa dieťaťu poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Niet sporu o tom, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie jeho najlepšieho záujmu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 22. júna 2016, sp. zn. 5Cdo/492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho priani a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESLP vo veci C. proti Fínsku zo dňa 9. mája 2006 č. 18249/02, body 57. - 59.).

23. Dovolací súd už opakovane (pozri rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/138/2021, či 5Cdo/141/2021) v tejto súvislosti poukazuje aj na zásadnú skutočnosť, že je chybou, ak sa stotožňuje názor (pranie) maloletého s pojmom „záujem dieťaťa“. V prípade, ak sa rodičia nevedia dohodnúť na úprave práv a povinností k ich maloletým deťom, je to práve všeobecný súd, komu prináleží vyhodnotiť obsah pojmu najlepší záujem dieťaťa v kontexte individuálnych okolností toho ktorého prípadu

(uznesenie Ústavného súdu SR zo 16. apríla 2020 sp. zn. I. ÚS 162/2020). V posudzovanom prípade maloletý pomerne jednoznačne vyslovil názor (pred kolíznym opatrovníkom), že u matky je spokojný, žiada si ju, má ju rád, vyhovuje mu takýto model striedania. S maloletým úrad vykonal niekoľkokrát pohovor a jeho vyjadrenia nevypovedajú o skutočnostiach popisovaných otcom. Zistiť názor dieťaťa je podstatné pre vymedzenie jeho najlepšieho záujmu a súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu sa tento prejav zdal dostatočne určitý.

24. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neustrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

25. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

26. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

27. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

28. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V odôvodnení svojich rozhodnutí súdy oboch nižších inštancií popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odôvodnenie odvolacieho súdu sa vypořádava so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami. Jeho myšlienkový postup je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva (bod 19 rozsudku odvolacieho súdu), že mal nepochybne preukázané, že obidvaja rodičia sú spôsobilí svoje dieťa vychovávať, obidvaja majú o osobnú starostlivosť o dieťa záujem a aspoň jeden z rodičov so zverením dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti súhlasí. Odvolací súd sa zaoberal aj ďalšími hmotnoprávnymi podmienkami striedavej starostlivosti, a to, že takáto starostlivosť je v záujme dieťaťa a takto budú lepšie zaistené potreby dieťaťa. Tieto vyplývajú aj z vôle dieťaťa, ktoré verbalizuje svoj pozitívny vzťah k obojmu rodičom a preto je namieste, aby boli dieťaťu vytvorené vhodné podmienky na rovnocenný pomer zabezpečovania

starostlivosti zo strany oboch rodičov, ktorú starostlivosť je možné zabezpečiť práve striedavou osobnou starostlivosťou, ktorá sa najviac približuje svojím charakterom k starostlivosti zabezpečovanej oboma rodičmi súčasne počas ich spolužitia. Ďalej odvolací súd skonštatoval, že vykonaným dokazovaním neboli zistené žiadne významné skutočnosti, ktoré by diskvalifikovali niektorého z rodičov (matku) zo starostlivosti o dieťa, pričom takýmto diskvalifikačným momentom nemôžu byť v zásade ani okolnosti rozpadu partnerského vzťahu medzi rodičmi (odchod matky), pracovná pozícia toho - ktorého rodiča, bytové podmienky na strane matky (1- izbový byt matky, ktorý podľa otca nie je vhodný na výkon starostlivosti o dieťa) či prípadné vynechanie hokejových tréningov maloletým. Odvolací súd sa stotožnil (bod 21. rozsudku odvolacieho súdu) aj s intervalom striedania starostlivosti oboch rodičov a to v rozsahu jedného týždňa, ktorý zohľadňuje vek dieťaťa a jeho aktuálne potreby s tým, že súdna prax ustálila, že pre deti v útlom veku je vhodné striedanie v priebehu niekoľkých dní, u detí po nástupe do školy ide spravidla o týždňový interval a s pribúdajúcim vekom sa môže tento interval rozširovať na dvojtýždňový až mesačný podľa aktuálnych potrieb dieťaťa, ako aj možností rodičov. Týždňový interval u detí v školskom veku je vhodný práve s poukazom na plnenie školských povinností, ktoré súvisle zabezpečuje v každom týždni jeden z rodičov a následne s týmto rodičom môže tráviť i oddychovú časť týždňa, kedy sa súčasne pripravuje aj na starostlivosť, ktorá mu bude poskytovaná nasledujúci týždeň druhým rodičom. Poukázal, že v súdnej praxi je práve týždňový interval najčastejším intervalom striedania starostlivosti rodičov o dieťa. Odvolací súd sa stotožnil aj s rozhodnutím súdu prvej inštancie v časti určenia výšky výživného v rozsahu 200 eur mesačne na dorovnanie životnej úrovne dieťaťa počas intervalu striedavej osobnej starostlivosti u matky vzhľadom na rozdielne príjmové a majetkové možnosti a schopnosti oboch rodičov (bod 23. rozsudku odvolacieho súdu). Odkázal na bod 58. rozsudku súdu prvej inštancie, v ktorom sa súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu venuje príjmom a majetkovým pomerom rodičov maloletého. Otec, ktorý má príjmy z inej než závislej činnosti svoje majetkové pomery napriek výzve súdu nepreukázal a preto súdy nižšej inštancie obligatórne aplikovali ustanovenie § 63 zákona o rodine a teda vychádzali z príjmu otca vo výške 20 násobku životného minima (suma 4 296,60 eur). Pri riadne zamestnanej matke vychádzali súdy nižšej inštancie z preukázaného mesačného príjmu 900 eur. Taktiež sa zaoberali v dostatočnom rozsahu aj výdavkami rodičov na maloletého. Ďalej sa odvolací súd v odôvodnení venoval aj napadnutému výroku V. rozsudku prvej inštancie (poberanie prídavku na dieťa), pričom bol toho názoru, že pokiaľ obaja rodičia zabezpečujú starostlivosť o dieťa (formou striedavej starostlivosti), mali by mať i rovnaké právo participovať na výhodách poskytovaných štátom, z čoho vyplýva, že prídavok na dieťa je oprávnená poberať matka a daňový bonus si uplatňuje otec. Stotožnil sa aj s výrokom o určení trvalého pobytu maloletého dieťaťa s poukazom na vlastníctvo bytu matkou, čo vykazuje charakter trvalosti. Na základe uvedeného možno konštatovať, že súdy pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenuli vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, z uvedeného je zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že otec sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jeho predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľ so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

29. Pokiaľ dovolateľ namietal nevykonanie znaleckého dokazovania, dovolací súd uvádza, že „pánom“ dokazovania je v súdnom konaní súd, on rozhoduje, ktoré dôkazy a v akom rozsahu vykonané budú a zisťuje skutkový/skutočný stav veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc súdu posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné, a akým

spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/2003) Z ustálenej rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že zásah do základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti bolo možné konštatovať len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana v konaní (I. ÚS 350/08). Ako vyplýva z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, tento sa náležite vysporiadal aj s odvolacími námietkami otca vo vzťahu k nevykonaniu znaleckého dokazovania (bod 18. rozsudku odvolacieho súdu), keď okrem iného uviedol, že uvedené dokazovanie by neprineslo žiadne nové výsledky vzhľadom na už ustálený skutočný stav vo veci zistený výsluchom účastníkov, správami kolízneho opatrovníka, ktorý opakovane zisťoval pomery v rodine maloletého dieťaťa, a ktoré vyplynuli z celkového správania sa účastníkov konania v priebehu súdneho konania, vrátane ich vyjadrení a podaní k veci samej.

30. Nad rámec vyššie uvedeného sa žiada najvyššiemu súdu poukázať na špecifickosť spoločenských vzťahov, ktoré sú predmetom konania. Ide o veľmi citlivé vzťahy medzi rodičmi a maloletými, do ktorých by zo strany štátnych orgánov malo byť zasahované čo najmenej, čo vyplýva ako z povahy týchto rodinných vzťahov, tak z povahy samotnej štátnej moci. O to viac je treba apelovať na oboch rodičov, aby sa snažili dosiahnuť dohodu o ďalších podmienkach výchovy svojho syna prirodzenou cestou, aby ich komplikovaným vzťahom nebol poškodený ich syn, ktorý má k obom rodičom silný citový vzťah (5Cdo/168/2021).

31. Najvyšší súd pripomína, že rozhodnutia všeobecných súdov o úprave práv a povinností k maloletým deťom nemajú povahu rozhodnutí „absolútne konečných“, a teda nezmeniteľných, ako vyplýva i z ustanovenia § 26 zákona o rodine, ktorý zmenu rozhodnutia podmieňuje „zmenou pomerov“. Uvedené platí tým skôr, pokiaľ súdy svoje rozhodnutia zakladajú na okolnostiach, zmena ktorých je v budúcnosti predvídateľná či aspoň reálne možná.

32. So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolateľ neopodstatnene vytýka, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom porušil jeho právo na spravodlivý proces, a preto prípustnosť jeho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno vyvodiť.

33. Na základe vyššie uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie otca, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, ako procesne neprípustné odmietol [§ 447 písm. c) CSP].

34. Dovolací súd žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania (§ 52 CMP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.